Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 12 Sayı: 65 Ağustos 2019 Volume: 12 Issue: 65 August 2019
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3451

BAUHAUS 100. YILINDA: BAUHAUS DOKUMA ATÖLYESİ VE DOKUMA KÜLTÜRÜNÜN ÇAĞDAŞ SANATA DÂHİL EDİLME SÜRECİ

100 YEARS OF BAUHAUS: THE WEAVING WORKSHOP OF BAUHAUS AND THE PROCESS OF INCLUDING WEAVING CULTURE IN CONTEMPORARY ART

Sevim ARSLAN*

Öz

Toplumların binlerce yıllık kültürel birikimini yansıtan Dokumalar, yaşam biçiminde her türlü kullanım nesnesinde bir karşılık bulmuştur. Bu el dokumaları öncelikle estetik bir obje olmaktan çok denenmiş ve yaşanmış bir kullanım nesnesidir. Ortaya çıkış ve üretim nedenleri işlevsel olması sebebiyle yüzyıllar boyunca her dokuma zanaat kapsamında değerlendirilmiş, sanatsal bir içerik taşıyabileceği düşünülmemiştir. Çağdaş sanat yaratıcılığı için dokumacılık kültürünün bir kaynak teşkil etmesi 19. yüzyıldan sonra görülmeye başlar. Modern sanatın değişim dinamikleri içinde dokumacılığın, teknik, malzeme ve yöntem olarak dikkat çektiğini görüyoruz. "19. yüzyılda ortaya çıkan Art&Crafts, Art Nouveau ve daha sonraki Bauhaus gibi tasarım hareketleri endüstrileşmenin yol açtığı yıkım karşısında zanaatı ihya etme girişimleridir. Bu hareketlenmenin etkilerini, dokuma sanatında önce Avrupa dokuma sanatının geleneği olan tapestry'lerde görüyoruz. 20. yüzyıla kadar geleneksel üretim biçimleriyle sanat ve zanaatın ara kesitinde duran tapestryler, modern sanatla birlikte sanatçıların özgün eserlerinin dokunmaya başlanmasıyla gelenekten, işlev ve amaçlarındaki farklılaşma nedeniyle kopmakta ve sanat eseri statüsü kazanmaktadır. Avangard ve modernizmin getirdiği modern sanatın hareketlerine bağlı olarak ortaya çıkan değişim sürecinde, tekstil sanatı alanında en önemli etki Bauhaus ile gerçekleşir. Bauhaus Dokuma atölyesi, sanata yansıyan malzemenin ve tekniğin bir ifade aracı olarak kullanıldığı Tekstil Sanatı, yeni bir sanat alanını tanımlarken dokuma elemanlarının bir resmi oluşturan unsurlar olmaktan çıkıp, kendi varlığıyla sanatsal ifadeler yaratma noktasına ulaştığı bir dönemi başlatmıştır. Çağdaş sanatın sınırlarının son derece genişlediği bu dönemde sanatçıların malzeme ve tekniği formla buluşturarak yeni çalışmalar ortaya koymaları tekstil sanatının oluşumuna ve gelişimine önemli katkılar sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Bauhaus, Tapestry, Sanat, Zanaat, Tasarım, Tekstil Sanatı.

Abstract

Weaving reflect the cultural heritage of thousands of years society has found a response in the form of the use of any living object. This hand-woven primarily tested rather than an aesthetic object and a user object is experienced. The emergence and production reasons assessed under each weaving craft for centuries because it is functional, it is intended to be carried in an artistic context. To serve as a resource for contemporary art of weaving culture of creativity begins to be seen after the 19th century. The weaving of the change dynamics of modern art, technology, materials and attention, we see that as a method. 19. century emerged Art & Crafts, Art Nouveau and later Bauhaus design movement of the craft as the destruction caused by industrialization are attempts to revive . This is the impact of the movement, before the woven tapestry art we see in the tradition of European art of weaving. Until the 20th century, plant tapestry are at the intersections of art and craft of traditional modes of production, from tradition with the introduction touch of modern art with artists' original works is broken because of the differentiation in function and purpose is to win the status of art. Avangard and in the process of change occurs depending on the movement of modern art brought modernism, The most important effect in the field of textile art takes place with Bauhaus.Weaving workshop of the Bauhaus is reflected in the Textile art of the material and technical means of expression used by Textile Art a new art space ceased to be the elements that make up a picture of the defining fabric elements, it began a period that reaches the artistic expression and creation point with their presence. Contemporary art has contributed to expanding the boundaries of extremely artists' materials and techniques in this period, bringing the form to the formation the works Textile art expression and development.

Keywords: Bauhaus, Tapestry, Art, Craft, Design, Textile Art.

1. GİRİŞ

1.1. Dokuma Geleneği

Dokumacılık tarihine baktığımızda, Arkeolejik buluntulardan elde edilen bilgiler M.Ö. 6000 yılında dokuma kumaşların varlığını göstermektedir. Mısır'da gelişmiş bir dokumacılığın olduğunun göstergesi olan Kopt Kumaşları V. ve VI. yüzyıllara tarihlendirilmektedir. Halı Kilim türlerinde ise dünyanın ilk halısı olarak bilinen ve M.Ö. 5. Yüzyıla tarihlendirilen Pazırık Halısıdır. Pazırık Halısının kalitesi bize son derece gelişmiş bir halıcığın varlığının göstergesidir (Yağan, 1978, 52). Dokumacılık geleneğinin en eski örneklerinden olan halı ve kilimler Anadolu'da her yörede kendine özgü karakteristik özellikleri ile nesilden

* Doçent, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatlar Bölümü Öğretim Üyesi, sevim.arslan@marmara.edu.tr

nesile aktarılarak bir gelenek zincirinde sürmektedir. Düz dokuma yaygılar ya da kirkitli dokumalar olarak tarif edilen bu dokuma grubu, kullanılan tekniklere göre tanımlanan kilim, cicim, zili, sumak gibi farklı dokuma çeşitlerini kapsamaktadır.

Avrupa'da ise bu tür dokumalar "Tapestry" olarak ifade edilir. Tapestry kelimesi genel olarak duvara asılan süslü kumaşları tarif eder. Tapestry Ortaçağdan beri çeşitli teknik ve görünümdeki farklı tiplerde, tezgahta elde dokunmuş iğne işi ve işleme tekniklerini de içeren insan figürü, manzara ve dekoratif motiflerle süslenmiş dokuma kumaşlar için kullanılan tanımdır (Norwich, (ed.), 1990, 446). 14. yüzyıldan itibaren özellikle Kuzey Avrupa'dan başlayarak tüm Avrupa'nın farklı bölgelerinde üretim noktaları olan ve üretildikleri bölgelere göre de adlandırılan tapestryler Aristokrasinin ve yeni gelişmekte olan burjuva sınıfının saraylarının ve yaşam alanlarının en önemli dekorasyon unsuru olmuştur. 19. Yüzyılda Tapestry dokumalarına olan ilgi giderek azalmış, sanayi devrimiyle birlikte endüstriyel üretime geçiş tapestry üretimini sekteye uğratmıştır.

1.2. Dokuma Geleneğinin Sanatla Buluşması

19. yüzyıl da ortaya çıkan endüstrileşmenin önerdiğine karşı, sanat ve zanaatın birlikteliğini, sanat, zanaat ve tasarımın uyumlu biçimde kullanılmasını öneren yenilikçi ve reformist akımlar ortaya çıkar. Yüzyılın ikinci yarısında William Morris'in öncülük ettiği, endüstrileşmenin merkezi Britanya'da geleneksel üretim biçimleri ve uygulamalı sanatlara dönüşü savunan yeni akımlar gelişmiştir. Art and Crafts (sanat ve zanaat) hareketi, Art Nouveau ve sonrasında Bauhaus gibi tasarım hareketleri endüstrileşmenin yol açtığı yıkıma karşı zanaati ihya etme girişimeridir (Artun, 2011, 85). Art and Crafts hareketinin etkisinde uygulamalı atölye eğitimine dayanan okullar kurulmaya başlar.

Bu okulların çekirdeği, Londra'da 1836 yılında kurulan School of Desgn'dır.(Tasarım Okulu). Bu okula bağlı olan South Kensington Müzesi 19522de tasarım kültürünün mabedi sayılan Victora and Albert Müzesine dönüşecektir. Tasarım Okulu'nun örnekleri sadece on yıl geçtikten sonra ilkin 1863'te Viyana'da (Avusturya İmparatorluk ve Krallık Sanat ve Sanayi Müzesi), hemen arkasından da Berlin'de açılır (Berlin Uygulamalı Sanatlar Müzesi). Birbirlerini tamamlayan bütün bu atılımlar, sonuçta sanayinin sanat ve tabiat üzerindeki gücünü, çağdaş uygarlığın/modernliğin evrenselliğini kanıtlamaya yöneliktir (Artun, 2019, 14).

Böylece 20. Yüzyılda Avrupa'da sanat eğitimi yapan atölyeler yeniden canlanır ve sanat eğitimi akademilerden bu atölyelere kaymaya başlar. Bu hareketlenmeler, dokumacılık kültürünün geleneksel anlatım tavrının değişiminde dönüm noktası ve aynı zamanda dokuma resim sanatının başlangıcı olmuştur. Bu dönüşümün etkilerini, dokuma sanatında önce Avrupa dokuma sanatının geleneği olan tapestrylerde görüyoruz. Avangard ve modernizmin getirdiği modern sanatın hareketlerine bağlı olarak ortaya çıkan değişim sürecinde, sanatçıların özgün eserlerinin tapestry tekniğinde dokunmaya başlanmasıyla gelenekten, işlev ve amaçlarındaki farklılaşma nedeniyle kopmakta ve sanat eseri statüsü kazanmaktadır.

20. Yüzyıla kadar geleneksel üretim biçimleriyle sanat ve zanaatın arakesitinde duran tapestry dokumaları modern sanatla birlikte yeniden gündeme gelmiştir. Tapestry'nin 1939'da Fransa'da gerçek anlamda yeniden canlanmasıyla, özgür ve yenilikçi bir tavırla malzeme ve teknik kendi sınırlarını aşarak, kendi varlığıyla sanatsal ifadeler yaratma noktasına ulaşmaktadır.

Yüzyılın en önemli tapestry sanatçısı olarak görülen Jean Lurçat 1930'larda Aubusson'da üretime başlamıştır. Gerek üretimleri, gerekse tapestrynin görkeminin ve mekânsal yerinin önemi üzerinde durarak dönemin sanatçılarını etkileyen Lurçat, modern sanatın öncüleri Picasso, Marc Chagall Matisse, Fernand Leger, Joan Miro gibi sanatçıların yapıtlarının Aubusson atölyelerinde tapestry tekniği ile dokunmasını başlatmıştır (Arslan, 2012, 3).

01 Alexander Calder, "Green Ball" tapestry
http://janekahan.com/calder/

02 Fernand Leger, "Les Constructeurs a l'aloes," Aubusson Tapestry
http://janekahan.com/leger/

03 Detail of the Chagall tapestry "La Vie," woven by master craftswoman Yvette Cauquil-Prince and sold by the Jane Kahan Gallery at the Moscow International Fine Art Fair, http://janekahan.com/chagall/

04 Tapestry of the Fundació, 750x500, 1979, Barcelona
https://www.fmirobcn.org/en/

2. BAUHAUS

Dokuma kültürünün çağdaş sanata dâhil edilme sürecinde önemli bir atılım da Bauhaus ile gerçekleşmiştir. Modern çağın tasarım kültürü ve sanatını etkileyen Bauhaus ekolü 20. yüzyılda sanat ve tasarım alanında gerçekleşen birçok radikal dönüşümün hazırlayıcısıdır. Yenilikçi ve rasyonel akımların en önemli örneğini oluşturan, radikal, çağdaş ve katılımcı bir eğitim modelinin öncüsü olmuştur.

Bauhaus 1919 yılı Nisan ayında Mimar Walter Gropius tarafından Weimar'da kurulur. Gropius'un kaleme aldığı kuruluş manifestosu ve programı da aynı ayda yayınlanır.

Bauhaus kuruluş manifestosu,

> Tüm yaratıcı etkinliğin nihai hedefi yapıdır! Yapıyı süslemek bir zamanlar güzel sanatların en soylu ödevi, güzel sanatlar büyük yapı sanatının ayrılmaz bir bileşeni idi. Bugün bunlar kendi kendine yeten bir tuhaflıktalar ve ancak tekrar bütün işçilerin birbiriyle bilinçli bir işbirliğine girmesi ve beraberce çalışmasıyla kurtarılabilirler. Mimarlar, ressamlar ve heykeltıraşlar yapının çok uzuvlu biçimini bütünü ve parçaları içinde yeniden tanımayı ve kavramayı öğrenmeliler ki yapıtlarını, salon sanatıyla kaybetmiş oldukları mimari tinle yeniden doldurabilsinler.
>
> Eski sanat okulları bu birliği yaratma becerisini gösteremedi, hem nasıl yapacaklardı ki, çünkü sanat öğretilebilir değildir. Atölyelere yeniden açmak zorundalar. Bu, sadece çizen ve resim yapan, desen çizimcisi ve süslemecilerinden oluşan dünya, nihayetinde yeniden yapı dünyasına dönüşmeli. Eğer, içinde yaratıcı etkinliğin aşkına hisseden genç bir insan bir zamanlar olduğu gibi bir elişi öğrenmenin yolunu yeniden tutarsa, üretken olmayan "sanatçı" gelecekte bir daha kusurlu ürünler vermeye mahkûm olmayacak çünkü becerisi, mükemmelliğe erişebileceği zanaatının içinde korunacak.
>
> Mimarlar, heykeltıraşlar, ressamlar, hepimiz elişine geri dönmeliyiz! Çünkü "meslek olarak sanat" diye bir şey yoktur. Sanatçıyla zanaatçı arasında bir öz farkı yoktur. Sanatçı zanaatçının yükselmişidir. Merhametli gök kubbe, iradesini aşan nadir ilham alanlarında elindeki emekten bilinçsizce sanat canlandırabilir ama emeksel yeterliliğin temeli tüm sanatçılar için vazgeçilmezdir. Yaratıcı tasarımın özgün kaynağı buradadır.
>
> Öyleyse, zanaatçılar ile sanatçılar arasına kibirli bir duvar dikmeye niyetli gaspçı sınıflar ayrımlar olmaksızın yeni bir zanaatçılar birliği kuralım! Yaklaşan yeni bir inancın kristalleşen simgesi olan, her şeyin-mimari, plastik ve resim- biçiminin içinde bütünleşeceği, milyonlarca zanaatçının ellerinden bir gün göğe yükselecek olan geleceğin yeni yapısını hep beraber arzulayalım, tasavvur edelim, yaratalım.
>
> Walter Gropius
>
> Nisan 1919 (Lichternest , 2018)

Sanatı ve zanaatı birleştirici ideallerle kurulan Bauhaus, Ruskin ve William Moris ile başlayan el sanatları hareketlerini endüstri ile buluşturmayı, sanat, zanaat ve teknoloji arasındaki sınırları ortadan kaldırmayı amaçlıyordu ve bu bağlamda Uygulamalı sanatlar ile güzel sanatlar alanlarını karşılıklı etkileşimine uygun bir ortam hazırlamıştır. Bauhaus 1919-1933 yılları arasında Almanya'da 14 yıl faaliyet gösteren bir "tasarım, mimarlık ve uygulamalı sanat okulu" olarak resim, heykel, grafik, fotoğraf ve tekstil gibi sanatların çeşitli dallarında genel olarak tasarım alanında ortaya koyduğu felsefi yaklaşım ve eğitim kuramlarıyla tüm Avrupa, Amerika ve Türkiye'de etkili olmuş ve örnek model oluşturmuştur.

Uygulamalı sanatları güzel sanatlarla birleştirmeyi amaçlayan Bauhaus okulunun eğtim-öğretim esasları atölye sistemi üzerine kurgulanmış, cam, ahşap, metal, baskı ve dokuma gibi geleneksel iş kollarını esas alan atölyeler üzerine inşa edilmiştir. Eğitimci ve öğrencinin birlikte çalıştığı deneysel atölyelerde teknik, malzeme ve tasarım ilişkileri sanat ve zanaat birlikteliği esasına dayanan yaratıcı ve özgün uygulamaları, teori ve pratiğin araştırılması yoluyla yeni kuramlar ve yeni sanat ve tasarım yaklaşımları geliştirmiştir. Bauhaus okulu, uygulamalı güzel sanatlar okulu olmasının yanı sıra aynı zamanda sanat ve tasarım kültürü merkezi niteliği kazanmıştır. Bir çok alanda etkisini gösteren bu akım sanatçı, zanaatkar ve endüstri arasında bağ kurmayı ve sanat ve tasarımla endüstriyi birleştirmesi ile toplum ilk kez sanatçılar tarafından hayata geçirilen tasarımları günlük yaşamda kullanmaya başlamıştır.

Bauhaus'un başarısında en önemli etki, eğitim kadrosunda dönemin en yenilikçi sanatçı ve düşünürlerinin olmasıydı. Farklı akımların sembol isimlerinden oluşan zengin eğitimci kadrosunda , Johannes İtten, Poul Klee, Wassily Kandinsky, Edward Munch, Moholy Nagy, Mies Van Der Rohe, Oskar

Schlemer, Josef Albers gibi eğtimci ve sanatçılar yer almıştır. Eğitimin başında olan Johannes İtten bütün dünyada sanat ve mimarlık eğitiminin klavuzu olan Temel Tasarım dersini bu dönemde geliştirmiştir. Bu sanatçılar atölyelerde uygulamalı sanat ve tasarım eğitimi vermenin yanı sıra form ve yaratıcılık üzerine kuramsal dersler de vermektedir. Eğitimlerinde Özellikle vurguladıkları nokta, bireyin yaratıcı bir kişilik olarak kendi kendini keşfetmesidir. (Antmen, 2010;s.103) Weimar'da eğitime başlayan Bauhaus okulu, 1925-32 yıllarında Dessau'da, 1932-33 yıllarında Berlin'de faaliyet gösterir. 1933'de Hitler tarafından kapatılır.

05 Weaving Workshop at the Weimar State Bauhaus, photo: unknown, around 1923
https://www.bauhaus100.com/the-bauhaus/training/workshops/weaving/

3. BAUHAUS DOKUMA ATÖLYESİ

20. yüzyılın sanat ve tasarıma yön veren, sanatı ve zanaati birleştirici ideallerle donatılmış olan Bauhaus ekolü, tekstil sanatına ve tasarımına da yön veren bir harekettir. Dokuma atölyesi Bauhaus Okulu'nun 14 yıllık süresi boyunca açık olan ve tekstil alanında, yüksek kalitedeki tasarımlarıyla kitlelere ulaşmak ve ticari başarı amaçlarını yerine getiren en önemli a atölyesidir. Bu okulunun eğitim kadrosunda bulunan soyut sanatın öncü sanatçılarının etkileri dokuma atölyesinde de görülmektedir. Bauhaus dokuma atölyesi sanatsal yaratıcılığın el sanatı teknikleriyle birleşmesinin en önemli örneğidir. Bu atölyede soyut sanatın dekoratif öge olarak tekstile dönüşümünü izlemek mümkündür. Dokuma atölyesinin tasarım ve ürünleri, teknik, malzeme ve tasarım birlikteliği içinde modernitenin içerdiği geometrik soyutlama eğilimi ile

modern bir tasarım üslubu oluşturmanın yanı sıra tekstil alanında endüstriyel şekillenmeye de yön vermiştir.

Dokuma atölyesine öğrenciler, Johannes İtten ve sonrasında Josef Albers ve Mohly Nagy tarafından verilen hazırlık dönemini tamamladıktan sonra kabul edilir. Dokuma atölyelerinde yapılan çalışmalar Bauhaus'un tasarım ilkelerine ve felsefesine göre şekillenmiştir. İtten ve Albers'in temel eğitim dersleri tekstil tasarımı alanında çok etkili olmuş ve çıkış noktasını oluşturmuştur. Teknik ve malzeme ilişkileri ve dokumanın yapısal özellikleri araştırılarak deneysel çalışmalar desteklenmiştir. Geometrik bir soyutlama üzerine kurulan tasarımlar geometriyi esas alan bir estetikle Bauhaus tarzı dokumaları ortaya çıkarmıştır. İlk dönemlerinde daha çok deneysel tasarımlar ve yenilikçi materyaller kullanılırken özellikle Dessau'a taşındıktan sonra daha çok endüsriyel üretime aktarılmak üzere tasarımlar geliştirilmiştir. İlk ortak proje, Polytextil şirketi ile gerçekleşmiş, "Bauhausdessau" etiketiyle seri üretimler başlatılmıştır (Westphal, 1991, 135).

4. BAUHAUS TEKSTİL SANATÇILARI

Dokuma atölyesi, Bauhaus'taki en verimli ve başarılı atölyelerden biri olmuş ve bu başarı sürecinde 20. yüzyılın tekstil sanatçıları bu atölyeden yetiştirmiştir. Bauhaus dokuma atölyesinin önce öğrencileri sonra da atölyenin hocası olan ve Bauhaus hareketinin biçimlendirici sanatçıları olarak ikon tekstil sanatçıları Gunta Stölzl, Anni Albers, Otti Bergerdir.

4.1. Gunta Stölzl

Gunta Stözl Bauhaus okulunun dokuma atölyesinin geliştirilmesinde temel rol oynayan Alman tekstil sanatçısıdır. Bauhaus'da öğretilen sanat uygulamalarını el sanatları dokuma teknikleriyle birleştirerek tekstil alanında muazzam bir değişim yaratmış ve okulun ilk kadın ustası ve dokuma atölyesinin ilk hocası olmuştur. 1931'e kadar atölye çalışmalarının organizasyonu ve içeriği onun kontrolündedir ve onun yönetiminde Bauhaus dokuma bölümü, okulun en başarılı alanlarından biri olmuştur.

Öğrencilik yıllarında okulda aldığı derslerin yanı sıra okul dışında zanaatkârlardan el sanatlarını öğrenmiş ve kısa sürede uzmanlaşmıştır. Okulda teknik yönergenin olmaması, geleneksel dokuma teknikleri ve farklı materyalleri birlikte kullanarak yaptığı deneysel çalışmalarla yeni dokumalar yaratmasına olanak sağlamıştır. Öğrenciliği sırasında Gunta, Jonannes Itten (renk teorisi), Paul Klee (görsel düşünce) ve Wassily Kandinsky (soyut sanat) derslerinde edindiği modern sanatın fikirlerini yeni bir dokuma uygulamasına dönüştürerek, bireysel dokuma çalışmalarından modern endüstriyel tasarımlara geçişte tekstil tasarımı alanlarında büyük değişimler yaratmıştır. Atölyelerde yapılan dokuma uygulamaları çağdaş endüstriyel tekstil tasarımını şekillendirmiştir (Skender, 2016, 1).

Gunta Stölzl'in 1926-27 yılları arasında gerçekleştirdiği dokumalar Bauhaus tekstil tasarımının en önemli örnekleri olarak kabul ediliyor. Tasarımlarında "artistik değerlerin yarattığı kaosu araştırdığını" söyleyen Stölzl, çalışmalarında geometrik motiflerle akan formları kaynaştırmış (Yaylalı, 2000, 116). Form ve tasarım ilişkilerinin araştırıldığı tasarımlarında geometrik biçimsellik ve geometrik soyutlamalarla oluşturduğu bir üslup geliştirmiştir. Gunta'nın işlerinde Jonannes İtten'in etkilerini yoğun olarak izlemek mümkündür.

06 Dokuma eskizi Gunta Stölzl, wall hanging, Mit gewendetem Schuetzen,1923
Image Source: Gunta Stölzl Foundation
http://www.textileartist.org/textile-artist-gunta-stolzl-1897-1983/

07 Slit Tapestry Red-Green, author: Gunta Stölzl, 1927–1928. Bauhaus-Archiv Berlin
https://www.bauhaus100.com/the-bauhaus/works/weaving/slit-tapestry-red-green/

08 Gunta Stölzl, Design for a runner, 12×4.8cm, 1923, Bauhaus-Archiv, Berlin, Image source: Gunta Stölzl Foundation
http://www.textileartist.org/textile-artist-gunta-stolzl-1897-1983/

09 Gunta Stölzl, design for a Jacquard woven textile, 1927
http://pietmondriaan.com/2015/03/18/gunta-stolzl/

010 Gunta Stölzl, 1928. Original artwork for this design is in the 'Victoria and Albert Museum, London (Inv.-No. 395-1969)
https://christopherfarr.com/rug/untitled-conf-662/

011 Gunta Stölzl, 1927 Hand knotted, Handspun wool rug, 2.45 × 2.45m , Original artwork for this design is in a private family collection.
https://christopherfarr.com/rug/untitled-640/

012 Gunta Stölzl, Tapestry, 1922-1923
Harvard Art Museums/Busch-Reisinger Museum, Association Fund, BR49.669
http://www.harvardartmuseums.org/tour/the-bauhaus/slide/6391

4.2. Anni Albers

Anni Albers 1899'da Berlin'de doğan Anni Albers(Annelise Fleischmann), tekstil tasarımının öncüsü, alanında önemli bir eğitimci ve radikal Bauhaus okulunun afiş kadınlarından biridir. Hamburg Sanat ve El Sanatları Okulu'nda (School of Arts and Crafts in Hamburg) başladığı eğitiminden sonra 1922'de Bauhaus'a katılan Albers beceri ve teknik süreçlere dayanan bir sanat biçimi geliştirmiştir. 1931'de Gunta'dan sonra atölye başkanlığını devralarak 1933'te okul kapanana kadar bu görevi sürdürmüştür.

Anni Albers'in dokumalarında Bauhaus'un modern tasarım anlayışı ve sanatsal yaratıcılığın el sanatı teknikleriyle birleşmesinin etkileri yoğun olarak görülmektedir. Sanatçının renk ve form ögelerinin sıkça tekrarlanmasıyla oluşturduğu kompozisyonlarında, renk seçimi ve yüzeyin sistematik bölünmeleriyle ve çizginin araştırmalarıyla oluşturduğu üslubunda ve geometrik soyutlamalarında Poul Klee'nin etkileri izlenmektedir.

1933 yılında Almanya'dan ayrılarak Amerika'ya göç eden Anni Albers, Black Mountain College'de öğretim görevlisi olarak çalışmaya başlar. 1951'de başlayan ve 30 yıl süren mobilya mimarı "Florence Knoll" ile yapyığı işbirliği ile kumaş tasarımı çalışmalarını sürdürür. Anni Albers, 1949 yılında MoMA'da (Museum of Modern Art) açtığı sergisi ile tekstil alanında bir ilki gerçekleştiren tasarımcı tekstil sanatçısıdır. Sanat yazınında "tekstil sanatçısı" terimi de ilk defa bu sergiden sonra kullanılmaya başlamıştır. (Gotthardt, 2017)

013 Anni Albers, Design for a Rug, 1927
https://www.harvardartmuseums.org/collections/object/226092?position=14

014 Anni Albers, *Black White Red*, 1926/1964, cotton and silk
175 × 118 cm, Bauhaus–Archiv, Berlin
http://www.albersfoundation.org/art/anni-albers/wallhangings/#slide4

015 Anni Albers, *Black White Yellow*, 1926/1964, silk and rayon
203 × 119 cm, Victoria and Albert Museum 534-1968
https://albersfoundation.org/art/anni-albers/wallhangings/#slide10

016 Anni Albers, Wallhanging, 1926 silk, 182.9 × 122 cm,
Harvard University Art Museums BR 48.132
https://albersfoundation.org/art/anni-albers/wallhangings/#slide9

017 Anni Albers – *Wall Hanging*, 1926, mercerized cotton, silk, 203,2 x 120,7 cm
https://publicdelivery.org/anni-albers/#Photos_Weavings_Tapestry_Rugs

018 Anni Albers – *Monte Alban*, 1936, Silk, linen, wool, 146 x 112 cm
https://publicdelivery.org/anni-albers/#Exhibition_photos

019 Anni Albers, Black-White-Gold I, 1950, cotton, lurex, jute, 68.3 × 48.3 cm
http://www.albersfoundation.org/art/anni-albers/weavings/#slide4

020 Anni Albers, *Under Way*, 1963, cotton, linen, wool, 73.8 x 61.3 cm, The Josef and Anni Albers Foundation, Photo: Tim Nighswander, ADAGP, Paris
https://awarewomenartists.com/en/artiste/anni-albers/

021 Anni Albers, *Open Letters*, 1958, cotton, 58.4 x 61 cm, The Josef and Anni Albers Foundation, Photo: Tim Nighswander, ADAGP, Paris
https://awarewomenartists.com/en/artiste/anni-albers/

4.3.Otti Berger

Otti Berger sanatsal ve yaratıcı potansiyeli Bauhaus dokuma atölyesinde şekillenen Hırvat tasarımcı ve tekstil sanatçısıdır. 1926'da Zagreb'de "Royal Academy of Arts and Artistic Crafts"ı bitirdikten sonra Dessau'da Bauhaus dokuma atölyesine katılır. 1931'de Gunta Stölzl Bauhaus'dan ayrıldığında, Anni Alber atölye başkanlığını almadan önce geçici olarak Otti Berger dokuma atölyesinin başına geçmiştir. 1932'de Bauhaus'tan ayrıldıktan sonra Berlin'de kendi "Tekstil Atölyesi" açar ve yenilikçi çözümlerine dayanarak malzeme üreten sayısız tekstil şirketi ile başarılı bir işbirliği kurmuştur.. 1936'da Yahudi kökenli olduğu için Almanya'da çalışması yasaklanmış ve şirketini kapatmak zorunda kalmıştır. (Jillian, 2018)

022 Otti Berger, *Tactile Board*, 1928
https://ribbonaroundabomb.com/2014/01/10/arts-bombast-bauhaus-women/

023 Otti Görsel, Knotte carpet 1929
http://mondo-blogo.blogspot.com/2011/05/women-of-bauhaus.html

SONUÇ

Bauhaus her ne kadat sadece 14 yıl faaliyet göstermiş olsa da, tasarım açısından efsanevi bir kimliğe sahip bu akım günümüze dek tesirini sürdürmekte ve Almanya'nın kültür alanında 20. Yüzyılda en önemli

hareketi olarak kabul edilmektedir. Bauhaus akımının öğretisi ve öğrencilerinin eserleri bugün hala biçim ve teknik olarak belirleyici bir niteliğe sahiptir. Weimar'da bir Bauhaus Üniversitesi mevcuttur. Berlin'deki Bauhaus Arşivi müzesi kurulmuştur. Restore edilen Dessau'daki merkez ise günümüzde Desau Bauhaus Vakfına ev sahipliği yapmaktadır.

Bauaus 2019'da kuruluşunun 100. yılında dünyada eşine ender rastlanır yoğunlukta sergi, sempozyum ve workshopları kapsayan etkinliklerle kutlanmaktadır. Bu kapsamda, Londra'da 11 Ekim 2018-27 Ocak 2019 tarihleri arasında Tate Modern'de oldukça kapsamlı bir Anni Albers retrospektif sergisi açılmıştır. Berlin, Berlinische Galerie'de, Bauhaus'ta üretilmiş ilk tasarım ve sanat ürünlerin sergileneceği, Bauhaus Tasarım Arşiv Müzesi'nin koleksiyonunun yanı sıra uluslararası koleksiyonlardan ödünç alınan eserler de yer alacaktır. Sergiyle eşzamanlı olarak "Original Bauhaus Exercises" başlıklı bir kitap yayınlanacak. Ayrıca Bauhaus'taki eğitim yöntemlerini konu alan bir sempozyum düzenlenecek.

Dessau'daki Bauhaus binasında açılacak yeni Bauhaus Müzesi, bugüne kadar yalnızca bir kısmı kamuya sunulabilen Bauhaus Dessau Vakfı'nın geniş koleksiyonunu bünyesinde barındıracak. Münih, Die Neue Sammlung – The Design Museum'deBir yıl boyunca açık kalacak bu sergide, tarihsel Bauhaus nesneleri ile çağdaş sanatın diyaloğu izlenecek. Berlin'de yaşayan sanatçı Tilo Schulz'un davetiyle sergiye katılan tasarımcı Ayzit Bostan, şair Barbara Köhler, mimar Anupama Kundoo, besteci Junya Oikawa ve sanatçı Sofie Thorsen, Bauhaus'ta üretilmiş tarihî nesnelerden esinlendikleri eserlerini sergileyecekler. Ayrıca Die Neue Saamlung'un koleksiyonunda bulunan bazı tarihî nesneler ilk defa kamuya gösterilecek: Gunta Stölzl ile Anni Albers'in dokumaları, Christian Dell'in aydınlatmaları, Herbert Bayer ve Lászlo Moholy-Nagy'nin grafik tasarımları, Theodor Bogler ve Otto Lindig'in seramikleri, Alma Buscher ve Ludwig Hirschfeld-Mack'ın oyuncakları, Otto Rittweger ve Wilhelm Wagenfeld'in metal işleri sergilenecek. 100 Yıl – 100 Mekân konseptiyle, Büyük Modernizm Turu, Almanya'da modernizmin tarihinin izini sürmek üzere, kültür tarihindeki yerlerine dayanarak seçilen 100 modernist yapının ziyaret edileceği bir güzergâh oluşturulmuştur (Artun, 2019).

KAYNAKÇA

Antmen, Ahu (2010). *20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
Artun, Ali (2019). *Bauhaus 100. Yılı*. http://www.e-skop.com/skopbulten/bauhausun-100-yili/4591, https://www.bauhaus100.com/programme/
Artun, Ali (2011). *Çağdaş Sanatın Örgütlenmesi Estetik Modernizmin Tasfiyesi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
Artun, Ali (2019). Bauhaus: Modernleşmenin Tasarımı. *E-Dergi, Sanat Tarihi,* 27/2/2019, www.e-skop.com/skopdergi/**bauhaus**-modernlesmenin.../4584
Arslan, Sevim (2012). Resmin Dokunması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:27, ISSN 1302-1796, Nisan.
Bilard, Jillian (2018). *The Other History: The Forgotten Women of Bauhaus*, July 13, https://www.artspace.com/magazine/art_101/in_depth/the-other-art-history-the-forgotten-women-of-bauhaus-55526
Elizabeth St. George (ed.) (2009). http://www.albersfoundation.org/artists/biographies/
Gropius, Walter (2018). Çeviri: Kemal Lichternest, 6/10/2018, Bauhaus Kuruluş Manifestosu. *E-Dergi, Sanat Tarihi*, http://www.e-skop.com/skopbulten/bauhaus-kurulus%CC%A7-manifestosu/3946
Gotthardt, Alexxa (2017). The Women of The Bauhaus School. Apr 3, https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-women-bauhaus-school
Norwich, J. (ed.) (1990). Tapestry, Gobelins. *Oxford Illustrated Encyclopedia of The Arts,* New York, Melbourne: Oxford University Press.
Skender, M. (2017). *History of textile art: Gunta Stölzl (1897-1983),* Mayıs, http://www.textileartist.org/textile-artist-gunta-stolzl-1897-1983/
Yaylalı, Hale (2000). Bauhaus Okuluİ *ArtDecor,* Nisan
Yağan, Şahin (1978). *Türk El Dokumacılığı.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
Westphal, Uwe (1991). *The Bauhaus*. London: Studio Editions.